

ÇEK-AL SAYFASI

Kıbrıs sorunu

Emine Engin, Yıldırım Gıneli

Geçen sayımızda birinci bölümünü yayınladığımız bu yazının, aşağıda ikinci bölümünü veriyoruz. Bu yazı dizisiyle, Türkiye finans kapitalinin Kuzey Kıbrıs'ı işgaline ve sömürgeleştirmesine karşı tüm devrimcileri savaşa çağırıyoruz. İşgalin 6. yıldönümünde, tüm Kıbrıs işçileri, emekçileriyle devrimci dayanışmamızı dile getiriyoruz.

IV

TÜRKİYE FİNANS KAPİTALİ VE KIBRIS'IN İŞGALİ

Burada, Türkiye'de tekelci kapitalizmin finans kapitalin, devlet tekelci kapitalizminin varlığını kanıtlamaya kalkışmayacağız. *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye* kitabı bunu çoktan yaptı.

Türkiye'de tekelci kapitalizm vardır. Finans kapital ülke ekonomisine egemendir. Tekelcilik olgusuyla devlet içiçedir. Devlet tekelci kapitalizmi vardır. Bütün bunların doğal sonucu olarak sermaye ihracı, yani dışa açılma, yani sömürgele edinme "gerekisini" gündemdedir. İşte Kıbrıs'ın işgali, bu "gerekisini" giderme yolunda kanlı bir girişimdir.

İşçinin Sesi bu gerçeği yıllarca önce yazdı: "... Kıbrıs 'barış hareketi'nin Libya'ya, Tunus'a uzanan dostluk elinin altında yatan nedir? Yunanistan'la rekabetin, İran'la 'kardeşliğin' vb. altında neler yatıyor?... Tekelci burjuvazi genişlemek istiyor" (*İşçinin Sesi*, 7.1. 1977).

Türkiye tekelci burjuvazisinin bu siyasetini açık biçimde sergilemek gerekir.

İşgalin özü gizleniyor

Kıbrıs'ın işgalinin özü, daha ilk gününden, finans kapitalin genişleme istemi, sömürgele edinme özlemiydi. Ancak bu öz, çeşitli "savlar" altında gizleniyor ya da geçiştiriliyor. Biz burada, işgalin özünü gizlemek için ileri sürülen üç görüşe değineceğiz. Birincisi, Ecevit hükümeti gerçekleştirdiği için işgalin finans kapitalle bağı olamayacağı görüşü. İkincisi, küçücük aday finans kapital ne yapсын görüşü. Üçüncüsü de, Amerikan emperyalizmi varken, Türkiye finans kapitali bunu yapamaz diyen görüş.

Bu üç görüşün de ortak bir yönü vardır. Bunlar önce Türkiye'de finans kapitalin varlığını reddederler. Bu kanıtlandıkça, var ama egemen değil derler. Egemenliği de açığa çıkıktıkça, bu kez yukarıda saydığımız üç görüşe sığınarak Kıbrıs'ın işgalinin özünü gizlemeye çalışırlar.

Finans-kapitalin hizmetinde Ecevit

Savaş, barış dönemindeki sınıfsal siyasetlerin devamıdır. Barış döneminin sınıfsal siyasetlerini anlayamayan, mutlaka savaşı yorumlamada da batağa saplanacaktır.

Türkiye'de tekelci kapitalizmin varlığını, ülkenin emperyalist sistem içinde tuttuğu yeri, bunlarla birlikte Türkiye'de tüm burjuva hükümetlerin finans kapitalin dümen suyuunda yürümek durumunda olduklarını kanıtlar.

Kıbrıs'ın Ecevit eliyle işgali, işgalin finans kapitalin çıkarlarıyla bağı olmadığını değil, tam tersine artık Türkiye'de tüm burjuva hükümetlerin finans kapitalin dümen suyuunda yürümek durumunda olduklarını kanıtlar.

Emperyalizm kitabında Lenin şöyle diyor:

"Bir kez oluştuktan ve binlerce milyonu denetliyor olduktan sonra, bir tekelin, hükümet biçiminden ve tüm öteki 'aynntılar' dan bağımsız olarak, kamu yaşamının her alanına sızması kaçınılmazdır" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c.22, s.237).

Lenin, tekelci kapitalizmin varlığı koşullarında hükümet biçimini bir "aynntı" olarak değerlendireniyor. Tekellerin ekonomide egemenliği hükümetin önüne ya bir

"ayrıntı" olarak tekelci burjuvazinin dümen suyuunda gitmeyi, ya da yığınların devrimci gücüne dayanarak tekellerin, finans kapitalin egemenliğini kırmayı zorunlu bir seçim olarak koyuyor. Hangi yolu seçeceğine ise hükümetin kendi sınıfsal yapısı belirliyor.

Türkiye'de finans kapitalin egemenliği olgusunu, CHP'nin sınıfsal yapısı ile birlikte ele aldığımız zaman, bir Ecevit hükümetinden barış ya da savaşa ne beklenebileceğini kolayca anlarız.

CHP genel olarak tekel dışı burjuvazinin sözcülüğünü yapan sosyal-demokrat bir partidir. Yürükoğulu yoldaşımız tekeldışı burjuvazinin doğasına ilişkin şunları yazdı:

"Bir ülkede kapitalizmin önünde duran engelleri temizlemek gündemdeseyse, kapitalizm yeni geliyorsa, o ülkede ulusal burjuvaziden söz edilebilir. Oysa bir ülkede kapitalizm egemen üretim biçimi olmuşsa, o ülkede burjuvazi giderek gerileşir. Ekonomiye tekeller ahtapot gibi sarmışsa, o ülkede burjuvazinin hiçbir kesiminin, toplumun nesnel gerekliliklerine yanıt verebilmesi, ana düşmana karşı darbe vurabilmesi beklenebilir. Çünkü bu, kapitalizme darbe vurmak, sosyalizme yürümek anlamına gelir.

"Yukarıda değindiğimiz temel yargının, bir de toplumsal-siyasal düzeyde yansması vardır. Burjuvazinin ya da çeşitli kollarının ilericiliği, devrimciliği, ulusallığı proletaryanın bağımsız bir güç olarak ortaya çıkmış olup olması ile belirlenir.

"Bir ülkede işçi sınıfı bağımsız bir güç olarak toplumsal ve siyasal yaşamda yer almışsa (ki bu ancak fabrika aşamasıyla olabilir) artık burjuvazinin hiçbir kesiminden devrimci olması beklenebilir.

İşçi sınıfının bağımsız olarak siyaset sahnesine çıktığı anda burjuvazi gerileşir. Proletaryanın böyle bir güce eriştiği bir toplumda, burjuvazinin hiçbir kesimi ana düşmana (emperyalizme ve tekelilere) kararlı darbe vuramaz. Bu, kendi bindiği dalı kesmesi anlamına gelir.

"Ulusal burjuvazi konusuna bu genelleme ışığında bakarsak, görürüz ki, bugün artık ileri kapitalist-emperyalist ve orta derecede gelişmiş kapitalist ülkelerde, tanımındaki özelliklere sahip bir ulusal burjuvazi yoktur. Tekel dışı sermaye vardır. Ve tekelci sermayeyle belirli bir çelişkisi de vardır. Ne var ki, bu çelişki tekelci sermayenin tekel dışı sermaye üstündeki binlerce ekonomik bağla sağlanmış hegemonyasından doğan bir çelişkidir. Bu nedenle, emperyalist ülkelerde tekel dışı burjuvazi ne ekonomik, ne toplumsal, ne siyasal açıdan özerk bir güç değildir. Geçiş kuşağı ülkelerinde ise hemen hemen özerk bir güç değildir. 'Ulusal burjuvazi' açısından iki ülkeler topluluğu arasındaki fark, niteliksel değil, nicelik farkıdır" (R. Yürükoğulu, "Ulusal Burjuvazi Nedir?", *İşçinin Sesi*. Sayı:113-114).

Bu değerlendirmenin Türkiye açısından sonuçları da tekeldışı burjuvazinin ne devrimci ne de demokrat bir güç olmadığıdır. Bu durumda bir CHP hükümetinden ancak tekellerin dümen suyuundan giden bir "ayrıntı" olması beklenebilir. CHP doğası gereği yığınların devrimci gücünden ölesiyeye korkar, nerede kaldı bu güce dayanarak tekellerin egemenliğine karşı yürüsün. CHP'nin halktan yana sözleri, yığınları tekellerin kuyruğuna daha iyi takmaktan başka bir işlev görmez. Kıbrıs'ın işgalinde de öyle oldu.

Kıbrıs'ın işgalini Ecevit şöyle duyuruyordu. "... Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'a indirme ve çıkarma hareketi başlamış bulunuyor. Allah milletimize ve bütün Kıbrıslılara, insanlara hayırlı etsin. Bu şekilde insanlığa ve barışa büyük hizmette bulunacağımıza inanıyoruz.

"... Türkiye'nin Kıbrıs'ta barış, kardeşlik ve özgürlük için giriştiği hareket..."

"... Kıbrıs'ın istila için, değil..."

Kıbrıslılara ise şöyle sesleniyordu. "... Biz oraya sizinle döğüşmek için değil, sizin ızdırabınızı dindirmek için geldik".

Ecevit "barış", "kardeşlik", "özgürlük", "insanlık" gibi büyük sözleri bol keseden harcadı. Ama Kıbrıs'a "ızdırıp" götürdü. "İnsanlığın" küçük bir azınlığına ve savaş kıskırtıcılığına "hizmette bulundu". 20. yüzyılın üçüncü çeyreğinde, tekellerin emgenliğinde bir Türkiye'de CHP yapılı bir hükümetten başka bir sonuç doğamazdı. Ecevit'in "güzel" sözleri ise, Kıbrıs'ın işgalinin tekellerin yayılmacı çıkarlarıyla bağını gizleyen demagogiler olmaktadır öteye gidemedi.

Türkiye'nin 1970'lerdeki toplumsal ekonomik yapısı, Ecevit'in bütün "güzel" sözlerine karşın, Kıbrıs olaylarının niteliğini çoktan belirliyordu. Daha işgal öncesinde Türkiye'yi Marksist-Leninist bir gözle doğru değerlendiremeyenler, işgali de gerçek yüzüyle değil, Ecevit'in yalan sözüyle anladılar.

Küçük ada masalı

Deniyor ki, "Türkiye finans kapitali Kıbrıs gibi küçük bir adayı işgal etmek için neden milyonlar harcasın?"

Bu soru, finans kapital oligusunu doğru anlamamaktan, ya da küçük burjuva konumlar nedeniyle anlamaya yanaşmamaktan doğuyor.

Kautski'nin emperyalizm anlayışını sergilerken Lenin şöyle diyor:

"Emperyalizmin karakteristik yanı tam da odur ki yalnızca tarımsal alanları değil, ileri düzeyde endüstrilemiş bölgeleri de (...) ihlak etmeye çabalar, çünkü 1) dünyanın zaten paylaşmış olduğu emperyalizmin temel bir özelliği, hegemonya için, yani, doğrudan kendilerine olmaksızın çok, karşı tarafı zayıflatmak ve onun hegemonyasını kırmak için toprak ele geçirmeye çabalayan büyük güçler arasındaki rekabettir (Lenin, c.22, s.268-269).

Yine Lenin, şöyle söylüyor:

"Finans kapital, yalnızca önceden bulunmuş hammadde kaynaklarıyla değil aynı zamanda potansiyel kaynaklarla da ilgilenir. Çünkü bugünkü teknik gelişme aşırı derecede hızlıdır ve bugün işe yaramaz olan toprak, eğer yeni

yöntemler geliştirilirse (...) ve eğer büyük sermaye yatırılırsa, yarın geliştirilebilir ... potansiyel hammadde kaynaklarını dikkate alarak ve bağımsız toprakların son kalıntıları ya da zaten paylaşılmış olan toprakların yeniden paylaşımı için verilen çetin savaşında geride kalmaktan korkarak, finans kapital, genel olarak olabilen en çok miktarda ve her yerde her türlü toprağı, her türlü yöntemle ele geçirmek için çabalar" (Lenin, c.22, s.261).

Lenin'in bu dedikleri, emperyalistleşmeye uğraşan Türkiye finans kapitali için de geçerlidir. Yani, birincisi, çoktan, hem de dev rakiplerce paylaşılmış, üstelik sosyalist sistemin "oldukça daralttığı" bir dünyada Türkiye finans kapitali olabilen en çok ve her türlü toprak parçasına istahlanacaktır. Türkiye finans kapitalinin uzantısı KTFD yetkililerinin, "asıl zenginlikler güneyde" diye ağlaşmaları, Güney Kıbrıs'a da duyulan istahın göstergesidir.

İkincisi, Türkiye finans kapitali, her tür toprağı istahlanırken, yalnızca ortaya çıkarılmış kaynakları ve kısa erimli kârları değil, potansiyel kaynakları ve ileride vurulabilecek vurgunları da hesaba katacaktır. Örneğin, turizm işgal öncesinde Ada'nın önemli bir döviz kaynağıydı. Öte yandan Magosa'yı açık liman, Maraş'ı serbest bölge yapma gibi "olanaklar" da potansiyel kaynaklara örnek gösterilebilir.

Üçüncüsü, Türkiye finans kapitalinin Kıbrıs'a barbar yöntemlerle el uzatması için yalnızca doğrudan kendi çıkarlarını düşünmesi de gerekmez. Aynı zamanda, rakiplerine karşı koz olarak kullanmak, onları zayıflatmak gibi "sorunlar" da vardır. Denktaş'ın ikide bir "bağımsız Türk devleti ilan etme" tehditleri, Kıbrıs'ın nasıl koz olarak kullanıldığının canlı göstergesidir. Sonra, rakibi Yunan finans kapitalinin Ada'ya duyduğu "ilgiyi" önlemek de Türkiye finans kapitali için önemli bir "sorundur".

Finans kapitalin özü Leninci açıdan kavranınca, görüyoruz ki, Türkiye finans kapitalinin Kıbrıs'ı işgal etmesi ve sömürgeleştirilmesi için, hiç de hemen edineceği büyük kârları hesaplaması, küçük ada diye "işgale değmez" demesi gibi düşüncelere yer yoktur. Kaldı ki, finans kapital işgalden zararlı da çıkmış değildir. Buna ileride değineceğiz.

Amerikan emperyalizmi varken Türkiye'nin haddine mi düşmüş

Deniyor ki, "Amerikan emperyalizmi vb. varken Türkiye'nin Ada'yı sömürgeleştirme olanağı yoktur".

Lenin, *Emperyalizm* kitabında Belçika, Hollanda gibi devletler-

den söz ederken şöyle diyor:

"Bu küçük devletler sömürgelelerini, çoğunlukla ellerinde tutabiliyorlarsa, bu yalnızca, büyük güçler, yağmanın paylaşılmasında bir anlaşmaya varmalarını engelleyen çıkar çatışmaları, sirtüşmelerle vb. calkalandıkları içindir" (Lenin, c.22, s.259).

Lenin'in bu sözleri, büyük emperyalist güçlerin varlığının hiç de küçük devletlerin sömürge edinme ve bunları elde tutmalarına engel olmadığını kanıtıyor. Tam tersine onlar var olduğu sürece, aralarında sirtüşmeler de var oluyor ve bu küçük devletlerin sömürgecilik yapmasına olanak sağlıyor.

Kaldı ki, Türkiye finans kapitalinin Kuzey Kıbrıs'ı sömürgeleştirme "olanakları", yalnızca büyük emperyalist ülkeler arası ilişkilerle değil, Amerikan emperyalizminin kendi iç ilişkileriyle de bağlıdır. *Hürriyet* gazetesinin, bazen Amerikan senatosu için, Türkiye'yi ve Yunanistan'ı tutanlar diye bir ayrımı oluyor. *Hürriyet* bunu ulusçuluk kıskırtacak, Türkiye ile Yunanistan halklarının arasını açacak biçimde veriyor. Bir gerçeği, kendi propaganda amaçlarına uygun olarak çarpık yansıtıyor.

Çarpıtılan gerçek şu: Amerikan emperyalizminin kendi içinde, çeşitli finans odakları arasındaki ilişkilerde, ABD'nin yıllar yılı çözezi Türkiye bir çaban başı oluşturuyor. Türkiye finans kapitalinin sömürgeleştirme çabaları, bu ilişkilerde de elverişli ortam bulabiliyor.

Öznel düşleri nesnel gerçeklerin önüne koymak

Bir önceki bölümde işgalin özünü gizleyen görüşlere değindik. Bu görüşler, gerçekte apaçık ortada olan durumları gizlemeye çalışıyorlar. Yani, sorun karmaşık bir durumu çözümlenemeye değil, küçük burjuva sınıfsal konulardan bakıldığı için, net ve açık bir durumu arap saçına döndürmektedir.

Durumlar net ve açıktır. *Bir kez*, burjuva basını, daha işgal sırasında işin özünü açıkça, hiçbir yorumu yer vermeyecek biçimde duyurdu. *İkincisi*, işgalin üzerinden somut verilerle dolu 6 yıl geçti ki neyin ne olduğunu apaçık kanıtladı. Bunlara karşın, hala sömürgeleştirir, sömürgeleştiremez, ister, istemez diye direnme, tam küçük burjuva öznel düşlerini nesnel gerçeklerin önüne koymaktır. Şimdi bu nesnel gerçeklere kısaca bakalım.

İşgalin özünü burjuva basını bile açıkladı

Yok işgal Ecevit baştaayken oldu, yok küçük adadan ne beklenir

vb. görüşler işgalin özünü gizlemeye çalışırken, burjuva basını işgalin amacını, beklenenleri vb. daha işgal sırasında açık seçik duyurdu.

İşgalden 18 gün sonra, Ali Gevgilili şöyle yazıyordu:

"... Ankara'nın Kıbrıs'taki etkinliği, Batı Avrupa, Sovyetler ve özellikle Orta Doğu ile olan dışsal ilişkilerinde ekonomik yararlarını arttırıcı yepyeni olanaklar yaratacaktır. Kıbrıs'ın olduğu gibi, anayurtta da bu olanakları öncelikle ekonomik gücü yükseltmek amacıyla kullanmak gerekiyor. ... Türkiye'nin dış kaynak olanakları, yeni statüsüyle bütünü büyük miktarda..." (Ali Gevgilili, *Milliyet*, 8.8.1974).

İzmir Ticaret Odası eski başkanı Dündar Soyer ise sorunu daha da açık koyuyordu:

"... Bundan böyle Kıbrıs sorunu, siyasal, sosyal ve ekonomik yönlere ile bir bütün olarak ele almak ve böyle çözümlenerek gerekecektir. ... Artık Kıbrıs'ın, anavatandan bir coğrafi uzantısı olmaktan öte, kardeşlerimizin yaşadığı, ekonomik bakımdan geliştiği ve bütünleştiği bir ekonomik ünitemiz olarak da düşüneceğiz. Bu iki kardeş ekonomi arasında, her ikisi için de yararlı olacak etkili bir entegrasyonun sağlanması mümkün olacaktır. ... Ada, gerekli çalışmaları altyapı tesisleri sağlandığı takdirde Türk girişimcileri için yeni bir yatırım alanı olabilir. Kıbrıs'ın AET ile ilişkileri bu hususta bazı kolaylıklar sağlayacaktır.

"Anavatan ve yavruvatan iş adamlarının gerçeği ve ileri görüşlerinin birleştirilmesi, gerekli yatırım sermayelerinin sağlanması ve yatırım sahalarının tespiti bakımından yararlı olacaktır. ... Artık Kıbrıs ekonomisi, bu ekonominin bağlı bulunduğu siyasal özel şartlardan dolayı farklılıklar dışında, anavatan ekonomisini bütünleyen bir parça olarak düşünmeliyiz. ... Kıbrıs barış hareketi bir başlangıçtır. Bu hareket, ancak ve ancak, Ada'daki Türk toplumunun siyasal, sosyal ve ekonomik bütünleşmesi gereği gibi sağlandıktan sonra son bulacaktır" (*Milliyet*, 8. Ağustos, 1974).

Türkiye Sanayiciler ve İşadamları Derneği Başkanı Feyyaz Berker'in görüşü de şöyleydi:

"... Ekonomik açıdan kendi kendine yetecek bir Kıbrıs yaratma hazırlıklarına girdik. (...) Biz işadamları temsilcileri olarak, Kıbrıs'a kendine yetecek bir ekonomik güçlülük kazandırmak çabındayız. Bu nedenle hazırlıklara başladık" (*Milliyet*, 4 Ağustos 74).

Burjuva basınından daha çok örnek sıralanabilir. Ama verilen örnekler bile işin özünü açık seçik koymaya yetiyor. Açıkça entegrasyondan, yeni yatırım alanı olmasından, Kıbrıs'ın AET ile ilişkilerinden yararlanılacağından, işadamlarının ekonomik işgale nasıl hazırlandıklarından söz ediliyor. Burjuva basını böyle kendi ağzıyla söylediklerini, "sosyalist" görü-

nümlü küçük burjuva basını gizleme çabası.

'Yavruvatan'a uzanan yardım (!) eli

Kıbrıs'a önce "ordumuz" (!), hemen ardından da "işadamlarımız" çıkartma yaptı. Bundan sonra olanları biz yalnızca verisel olarak sıralayacağız.

Kıbrıs'ın resmi para birimi olan Kıbrıs lirası kaldırıldı, yerine TL resmi para birimi olarak kabul edildi!

İşgalin ardından, 30 küsur resmi ve özel kuruluş Kuzey Kıbrıs'a "hizmet" götürdü (Kemal Savcı, *Özgürlüğün Zaferi Kıbrıs*, s.196).

KTFD postası Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlandı. Kuzey Kıbrıs'a gidecek postanın altına Mersin-10/Türkiye yazmak gerekir.

KTFD'ne telefon-teleks bağlantısı Türkiye üzerindenidir.

KTFD deniz taşımacılığına Denizcilik Bankası el etti. Kuzey Kıbrıs hava yolları THY'den kiralandığı uçakları kullanıyor.

TC Ziraat Bankası, KTFD Merkez Bankası olarak ilan edildi. TC'nin tüm bankaları KTFD'nde subeler açtılar.

İşgalden sonra bankalardaki Kıbrıs liralarna el kondu. Bunlar TL olarak geri ödendi. (Kıbrıs lirası İngiliz sterlininden de daha değerli bir dövizdir!)

KTFD'ndeki KİT'lere Türkiye de ortaktır. Yönetim mekanizması Türkiye'nin elindedir. Üstelik, "Türkiye'den ve Kıbrıs'dan özel sektör temsilcileri KİT'ler içine doldurulmuş, bu kişiler işlerine gelmeyen alanları atıl halde bırakmaktan çekinmemişlerdir" (*Kıbrıs ve Gençlik*, s.2, 17.3.1977).

Türkiye Turizm Bankası genel müdürü, Kıbrıs Türk Turizm İşletmeleri'nin idare meclisi başkanıdır. Tüm bu "hizmet" götüren kuruluşlar, üstelik Kuzey Kıbrıs'da vergi ödemeye yanaşmazlar. 1979'da açıklanan listelerde, vergi ödemeyenler arasında, İş Bankası, Aksigorta A.Ş., Denizcilik Bankası Deniz Nakliyat, Ziraat Bankası gibi "tamdak" adlar vardır.

1975'de kurulan K.T. Sanayi İşletmeleri Holding Ltd. Şirketinin yarı sermayesi Türkiye'nin özel ve devlet kuruluşlarıdır. Bu şirketin 40 işletmesi vardır ve 1978 yılında 2 milyon TL. kar etmiştir. İşte bu iki milyonun yarısı, Türkiye finans kapitalinin ve onun devletin başka bir halkın sömürsünden edindiği kârdır!

Kıbrıs'daki Türkiye yatırımlarına ilişkin olarak daha ayrıntılı kâr rakamları bulmak güçtür. Ancak yukarıda tüm sayılan "hizmetler", "kâr" için değil de "yardım" için yapılacak değil ya! Türkiye'ye yapılan Amerikan "yardımlarına" karşı bağırınlar, neden Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs'a yaptığı "Amerikan yardımları"na karşı da bağırıyorlar? Gerçek anti-empyralizm, gerçek enternasyonalizm bunu da gerektirir. Her neyse. Örnekleri sürdürelim.

Kıbrıs'ın %40'ı işgal edildi. İşgal bölgesinde milyarlarca lira-lık servete el kondu:

"... 1974 Ağustos'u sonrasında KTFD bölgesinde .. uçsuz bucaksız servetler kaldı.

"Yüzlerce fabrika, yüzbinlerce dönüm narenciye bahçesi, binlerce turist yatağı içeren oteller, sulu tarıma elverişli yüzbinlerce dönüm toprak, bir o kadar zeytin ağacı, terk edilmiş şehir ve köylerde milyonluk servetler. 3 liman ve 1 havaalanı..." (*Kıbrıs ve Gençlik*, sayı 2, 17.3.1977).

Türkiye ile Kuzey Kıbrıs'ın biraz da "dış"(!) ticaret ilişkilerine bakalım.

"1974 öncesi Türkiye ile Kıbrıs'ın ticari ilişkilerine göz atarsak, Türkiye'nin Kıbrıs'a ihracatı:

1972'de	626.000 K.L. (23 milyon T.L.)
1973'de	1.447.777 K.L. (52 milyon T.L.)

(Not: Bu dönemde, 1 KL=36 TL dir)" (*Yeni Ortam*, 17.11.1974).

1974 sonrasında, Türkiye'nin işgaline birlikte giderek, KTFD'nin Türkiye'yle ticareti kat kat arttı.

(I)

Yıl	KTFD'nin Türkiye'den İthalatı (T.L.)
1975	—
1976	500,120,496
1977	585,528,588
1978	823,901,081
1979	1,446,000,000

I) Veriler, KTFD, 1978 yılı ithalat ve ihracat istatistiklerinden alınmıştır. 1979 için ise KTFD'nin haftalık enformasyon bülteni *Kuzey Kıbrıs*'dan alınmıştır.

(II)

Yıl	KTFD'nin Türkiye'ye İhracatının Toplam İhracatına Oranı
1975	%42.5
1976	%38.4
1977(Nisan)	%31.1
1978(Nisan)	%25.7
1979(Nisan)	%13.0

(II) Bu veriler *Kuzey Kıbrıs*'tan alınmıştır.

Yani, işgal sonrasında Türkiye'nin Kuzey Kıbrıs'a ihracatı, 1977'de 1973'dekinin 10 katı, 1979'da ise 30 katıdır. KTFD'nin Türkiye'ye ihracatı ise oran olarak giderek azalan bir eğri izliyor, çünkü Türkiye yasaklıyor. Vehbi Koç bunu şöyle açıklıyor(!): "KTFD sermaye sınıfı Avrupa ve İngiltere'deki Türk işçilerin dövizlerine el atıyor. Bu dövizlerle satın alınan Avrupa mallarını dö-nüp KTFD pazarlarından Türkiye'ye satıyor" (*Bağımsızlık Yolu*, sayı: Aralık 1979).

Tüm veriler, Türkiye finans kapitalinin Kuzey Kıbrıs'ı sömürgeleştirdiğini somut olarak kanıtıyor. Türkiye finans kapitaliste-

rinin küstah tavı da bunun kanıtıdır. İt ite, it kuyruğuna...

Kuzey Kıbrıs'ın durumu

Yürükoğlu yoldaş, Kuzey Kıbrıs'a ilişkin şöyle yazmıştır:

"Oradaki göstermelik hükümetin varlığına bakarak, Türk kesimi'ne Türkiye'nin yarı-sömürgesi diyebiliriz. Ama bu büyük ölçüde uluslararası ortam nedeniyle böyledir. Yoksa işgal bölgesinin ekonomisi büyük ölçüde Türkiye'ye sıkıca bağlanmıştır" (R. Yürükoğlu, "Toplumsal Gelişmeler ve Savaşımızın Anlamı", *İşçinin Sesi*, sayı 121).

Gerçekten de, Kuzey Kıbrıs, uluslararası koşullar yüzünden Türkiye doğrusu sınırlarına katamacağı için, Türkiye'nin yarı-sömürge görünümü bir sömürge durumunda. Görünüşte federe bir devlet hükümeti olan Kıbrıs Türk yönetimi, Türkiye'nin bir valiliği gibi işlev görüyor. Ada'nın Türk kesimi, ekonomik, siyasal her yönden Rum kesiminden çok Türkiye'ye bağlanmış durumdadır.

Türkiye Kuzey Kıbrıs'ı işgal ettikten sonra, kendi döviz darboğazına takılmadan orayı "rahatça" sömürebilmek, Kuzey Kıbrıs ekonomisini güneyden koparıp kendine bağlayabilmek için TL'yi birim olarak koydu. KİT'leriyle, bankalarla gitti oturdu. Kuzey ekonomisini dış dünyadan kopardı, tümüyle kendine bağladı.

Bir yandan, işgal edilmiş, öte yandan ekonomisi para birimiyle bile dışa bağlanmış bir toprak parçasında, siyasal bağımsızlıktan söz etmek gülünçtür. KTFD yöneticileri de zaten yaşamları boyunca sömürge valisi olmak için "çetin bir savaş" vermiş, "deneyimli" kadrolardır.

Bu kadrolarla birlikte Türkiye, Kuzey Kıbrıs'da istediğini yapıyor, yaptırıyor. Müdür atamadan, her türlü karar almaya kadar, suyun başını tutmuş.

Bunun en canlı örneği, ithalat ihracat sınırlamalarıdır. Türkiye, KTFD'nin belli malları dışardan almasını Denktaş yönetimi eliyle yasaklatırdı. Belli malların ise KTFD'den ithalatını kendisi yasakladı. Yani, Kuzey Kıbrıs'ı, hem pazar, hem sağlıklı döviz geçisi durumuna soktu. Kuzey Kıbrıs, hem Türkiye'nin işine gelen malları yalnız Türkiye'den alacaktı, hem de kendisi bazı malları dışarı satıp döviz kazanacaktı. Bu arada Türkiye'nin yatırımlarına kâr da sağlayacaktı!

Kıbrıs Türk burjuvazisine gelince, o da yıllarca Türkiye diye haykırırken, Kıbrıs Türkleri Rumlara karşı kışkırtırken, bunu "Türklük" aşkıyla yapmıyordu. Güçlü rakibi Rum burjuvazisine karşı kendine özgü bir bölgeye sahip olmak ve Türkiye'yle "alışveriş", "iş" yaparak güçlenmek istiyordu.

Türkiye kapılarını kapayınca,

Kıbrıs Türk burjuvazisinin önemli bir kesimi buna içerledi. Kıbrıs Türk Ticaret Odası'nın 18 Ekim 1978 tarihli basın bildirisinde şöyle deniyor:

"TC'den KTFD'ye nasıl ki her akla gelen emtiya serbestce ithal edilebilirken TC'nin mevcut protokola tamamen ters, KTFD'den TC'ye yalnız 100 küsur mamülün girmesine izin vermesini de bir türlü anlamıyoruz. Ortak Pazar'ın, yani bir İngiliz, bir Alman, bir Fransız, bir İtalya'nın TC'ye tanıdığı ticari hakları nasıl olur da TC bize tanımaz. Bunu da anlayamıyoruz. Herhangi bir TC vatandaşına veya kuruluşuna KTFD'de her türlü işi yapar, banka açar, büro açar, ihalelere katılır, dilediği herhangi bir ticari faaliyette bulunur da, zavallı bir adalı KTFD vatandaşını, bunların hiçbirini TC'de yapamaz. Bunu da anlayamıyoruz.

"Bize, birisi sus, sen kim oluyorsenlerce baskı görmüş Kıbrıs Türkü, mutlu Barış Harekatı'nın hedeflerinden ikincisini de tatmak ister. Ekonomik özgürlüğünü ister".

Bu aynı zamanda İMF'lerin, AET'lerin Türkiye'ye yaptığı dayatmaları, bin beteriyle Türkiye'nin de Kuzey Kıbrıs'a uyguladığı'nın kanıtıdır. Türkiye'de İMF'ler, AET'lere karşı bağırınlar, biraz da "yerli" İMF'leri, AET'leri görümler. Yoksa anti-empyralizm kılıfı altında, büyük ortaklarıyla olan ilişkilerinde "kendi finans kapitalimiz" in yanında saf tutmuş olunur!

Kuzey Kıbrıs'a dönemim. KTFD Bakanlar Kurulu, 26 Temmuz 79 tarihli resmi gazetede bir "Emirname" yayınladı. Bu emirnameye göre 108 çeşit malın TC dışından ithali yasaklandı. Yasaklanan mallar arasında "bazı yiyecek maddeleri, motorlu araçlar, alkollü içkiler, ilaç, elektrikli ev eşyaları, ... bulunuyor" (*Kuzey Kıbrıs*, 2.7.1979).

Bu, halk arasında geniş tepki yarattı. CTP'nin gayri resmi haftalık yayını *Yeni Düzen* gazetesi, bu konuda şöyle diyor: "Bu 'emirname' doğrudan Kuzey Kıbrıs'ın bir vilayet olmasını öngörmektedir. Kıbrıs'ın taksimini amaçlamaktadır.

"... Oysa bu emirnamenin dış telkinlerle kaleme alındığı, Kuzey Kıbrıs'ın taksimini amaçladığı ve bir vali tarafından yönetilmek istendiği, Güney Kıbrıs'la ticari ilişkileri yasakladığı ve Kıbrıs'ın bütünlüğü ile bağdaşmadığı ortaya çıkmıştır.

"Bu durumda kararın neden alındığı kesinlik kazanıyor. Karar, *Türkiye yetkili makamlarınca* yapılan telkinler üzerine alınmıştır. Bir yandan Türkiye ile bütünleşme politikasının bir parçası olarak Kıbrıs Türk ekonomisinin Türkiye ekonomisi ile bağlaşmasını..." (*Yeni Düzen*, 5. Temmuz 1979) (abc).

Söz konusu emirname, Nisan 1980'de değiştirildi. Küçük bir öden ile, 108 madde 15'e indiril-

di! Ama bu kalan 15, en canalcıları oldu. Yani, Koçların, MESS patronlarının ürettiği önemli malları hala KTFD dışardan ithal etmiyor: "Türkiye menşeli olmayan motorlu araçlar, buzdolapları, çamaşır makineleri, kristal avizeler, halılar ..." (Rapor gazetesi, 5 Nisan, 1980) diye gidiyor.

O Koç'lar ki, o MESS patronları ki işçi sınıfımızın, Türk-Kürt emekçilerin baş düşmanıdır, onlar Kuzey Kıbrıs'ın işgalinin ve sömürgeleştirilmesinin de sorumlularıdır. İşçi sınıfımız Kuzey Kıbrıs'daki işgale karşı da savaşımlı yükselmelidir. Sınıf düşmanlarından bunun da hesabını sormalıdır. Kuzey Kıbrıs halkının yanında daha aktif yer almalıdır.

V KIBRIS SORUNU HAKLAR, ÖNERİLER, GÖREVLER

Kıbrıs'ın ulusal bileşimi

Kıbrıs'da yaşayan iki toplumdun büyük çoğunluğunu oluşturan Rumlar'ın, Yunanistan'la eskiye dayanan bir ulusal akrabalığı vardır. Ancak aradan geçen zaman içinde, Kıbrıslı Rumlar bir ulus oluşturmuşlardır. Ada ekonomisini Yunanistan'dan ayrı olarak bitinleştirdiler. Bu süreç ayrı bir toprak üzerinde yaşanmış ve sonucunda dil, kültür, psikolojik yapıda da Yunanlılar'dan farklı özellikler çıkmıştır.

Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan sonra enosis isteminin yavaştan geri kayması bu olgunun bir göstergesidir. İngiliz sömürgeciliğine karşı savaşta, enosis belgisi, giderek Yunanistan'dan destek alma anlamı kazanmaya başlamıştır. Kıbrıs Rum ulusal hareketinin başarısıyla ise geri plana itilmiştir. Bu durum Yunanistan'ı telaşlandırmış ve Eoka'nın yeniden kurulması, Samson darbesi gibi girişimlere yol açmıştır.

Bugün Kıbrıs Rumları, ayrı bir ulustur. İspanya ve Portekiz'le Latin Amerika ulusları arasında, İngiltere, Amerika, Kanada vb. arasında nasıl eski ulusal akrabalıklar vardır, Kıbrıs Rumlarıyla Yunanlılar arasında da vardır.

Kıbrıslı Türklere gelince. 1950'ler öncesinde Kıbrıslı Türkler, ulusal azınlık idi. Ada'da dağınık oturuyorlardı. Rum toplumu içinde hızla özümseiyorlardı.

1950'lerde enosis belgisi altında anti-sömürgeci savaşın başlamasıyla durumlar değişti. Kompardorluk kapma peşinde olan cılız Türk burjuvazi bir yandan, Ada'da gözü olan ve Yunanistan'a

gideceğinden telaşa kapılan Türkiye öte yandan, Türkler arasında ulusculuğu körüklemeye başladı. Türkiye ordusunun doğrudan desteğiyle Türkiye'de askeri kamplarda mücahidler eğitildi. "Türkten Türke" gibi zoraki kampanyalar açıldı. Rumlara karşı düşmanlık aşılmanmaya başlandı.

Anti-sömürgeci savaşta, kıstırtılan Türk ulusculuğu gerici bir işlev gördü. Rum ulusculuğu ise anti-emperyalist bir öz taşıdı. Yine de, burjuva ulusculuğu olduğu için, ilerici işlev görünürken bile ezici yönleri oldu ve gerici Türk ulusculuğunu azdıracı etki yaptı.

Bağımsızlıktan sonra Ada'da kapitalizmin gelişmesi hızlandı. Türk burjuvazisinin kendinden çok daha güçlü Rum burjuvazisiyle rekabeti de arttı. Bir yandan Ada'daki Türk-Rum burjuvaları arasındaki çekişme, öte yandan Türkiye ve Yunanistan'ın kendi sömürgeci çıkarları doğrultusunda bölücü girişimleri sonucunda ulusal sorun iyice alevlendirildi.

Bağımsızlık sonrasında Türk ulusculuğu açıkça ayrı bölge hedefine doğru kıskırtıldı. Bu arada Türkiye ve Kıbrıs'da Türkler, "Ya taksim ya ölüm" mitingleri düzenlediler. Derken Kıbrıs Türk yönetimi kuruldu. Merkezi devletin varlığını hiçe sayan kararlar almaya başladı. Yavaştan Türklerin yerleşimi yoğunlaştırıldı. 1974 sonrasında ise önce otonom bölge, sonra KTFD ilan edildi.

Yani, Kıbrıslı Türkler bir ulusal azınlık iken, Ada'daki kapitalist gelişmenin temeli üzerinde gerçekleşen kaçışık kıskırtmalarla uluslaşma sürecine çekildiler. Özellikle 1974'den bu yana Türkiye ekonomik, toplumsal, siyasal, kültürel her yoldan Kıbrıs Türklerinin uluslaşma sürecini kökünden etkilemeye, işgal ordusuna dayanarak onları zorla özümsemeye çalışıyor.

Kıbrıs Türk kesiminde, sömürgeleşme ile uluslaşma birlikte yükseliyor. Türkiye finans kapitalinin, kendi sınıfsal doğası gereği Kıbrıs Türklerini gönüllü olarak değil, zorla, sömürgeleştirmek için özümsemeye çalışması, kuşkusuz ki, Kıbrıs Türk insanında yıllardır işlenen "anavatan Türkiye" düşlerini kıran, aynı uluslaşma bilincini körükleyen bir etken oluyor.

Yaşasın proletarya enternasyonalizmi

Kıskırtılarak, sömürgecilik amacıyla vb. uyandırılmış, alevlendirilmiş de olsa bir ulusal sorunun emekçileri, işçileri bölmemesi için, en demokratik çözümü savunmak gerekir. Yoksa kıskırtıların amacına hizmet edilir.

Bu açıdan, Kıbrıs'a ilişkin olarak ilk vurgulanması gereken, Rumların da Türklerin de özgürce kendi yazgılarını belirleme hakkına sahip olduklarıdır.

Kıbrıslı Rumların ayrı bir ulus

olduğunu söyledik. Yine de, isterlerse Yunanistan'a katılma, yani 'enosis' hakları vardır.

TKP yayınlarında sık sık enosis karşı sözlerle rastlanır ama bunun bir hak olduğu yazılmaz. Bu hakkı tanımadan enosis karşı konuşmak, Türk ulusculuğudur. Enosis karşı olunabilir, ama bu, bir hakkın belirli bir yönde kullanılmasına karşı fikirde olmaktan öteye gidemez. Hak yok edilemez. Menşevikler ulusal sorunda "hak" sözünü hep unuttular!

Kıbrıslı Türklerin haklarına gelince. Onların da kendi yazgılarını belirleme hakkı vardır. Evet, bugün Türk kesiminde bir referandum bugün yapılsa, büyük bir olasılıkla, hala çoğunluğun görüşü Türkiye'ye katılma yönünde olabilir. Ama bunu demekle iş bitmiyor.

Bir kez, demokratik bir referandum bugün yapılamaz, yapılabilmesi için işgalin kesinlikle kaldırılması gerekir. İkincisi, nâsılsa Ada'da Türklerin de hakları tanınmadan, demokratik bir birlik kurulamaz. Bu nedenle, her durumda hakların savunulması zorunludur. Üçüncüsü, Kıbrıs Türk halkı Türkiye'ye ilişkin düşünce biçimlenmesini başta Türkiye burjuvazisi olmak üzere, genel olarak emperyalizmin ve Rum burjuvazisinin bölücü, herbiri kendi çıkarı yönünde çeken tutumların etkisi altında edinmiştir. Ve işgalden bu yana Kıbrıs Türk halkı her gün daha çok düş kırıklığına uğradı, uğruyor.

Kıbrıs Türkleri soyut bir "anavatan" propagandasının etkisindedir. Oysa 6 yıldır Türkiye'yi somut tanıdılar. "Türk ordusu" diye yüceltiler, karşılarında işgal ordusu buldular. "Anavatan" dediler, eli sopalı bir sömürgeci ile karşılaştılar. "Yavruvatan" sözlerinin "sömürge" anlamını taşıdığını her geçen gün daha iyi anlıyorlar.

Türkiye finans kapitalinin "ulvi" amaçları yoktur. Onun amacı sömürge edinmektir. Kıbrıs Türkleri anlıyorlar ki yağmurdan kaçarken doluya tutuldular. Kendi "soydaşları"nın ezgisi, baskısı altına düştüler. Bu katı gerçek Kıbrıs Türk halkında bilinci değiştiriyor. Ve Kıbrıs Rum halkıyla ilişkilerini yeniden gözden geçirmeye itiyor.

Kıbrıslı Rumların ve Türklerin kendi yazgılarını belirleme hakları vardır. Birincisi, bu hakların kabul edilmesi Ada'da güvenli, demokratik bir birliğin temel koşuludur. İkincisi, Ada halklarının bu hakları özgürce kullanabilmeleri için işgalin kalkması, bütün dış karışmaların durdurulması gereklidir. Özellikle sömürgeci Türkiye finans kapitaline, genel olarak de emperyalizme ve her tür burjuva ulusculuğuna karşı savaş gereklidir.

Bu savaşın önümüze koyduğu görevler vardır. Bunların başına, emperyalizme ve burjuva ulusculuğuna karşı bölgemizde proleter enternasyonalizmi bayrağını, haklarını kardeşliği belgisini yükseltmek gelir. Bunun da çeşitli yönleri

vardır.

1. İşgalci, sömürgeci ülkenin proletaryası olarak Türkiye proletaryası, Kıbrıs'ın işgaline karşı gür sesini, işgalci sömürgeci finans kapitale karşı devrim savaşımını yükseltmelidir. Türk ve Kürt emekçilerini her türlü uluscu etkilere ve işgale karşı savaşlarda eğitmelidir.

2. Kıbrıs işçi sınıfı, Ada halklarının kendi yazgılarını belirleme hakkını güçlü bir biçimde savunmalı, her türlü burjuva ulusculuğunun zararlı izlerini silmelidir. Sömürgeci Türkiye finans kapitaline karşı savaşta emekçilere öncülük ederken, aynı zamanda Türkiye'deki devrim savaşımına aktif destek vermeli. Türkiye'de sosyalizme açılan ileri demokratik halk devriminin utkusunu, yalnızca Kıbrıs'dan işgalcileri kovma değil, bölgemizde emperyalizme ve savaş kıskırtıcılığına karşı da önemli bir adım olacaktır.

3. Bu görevler arasında, işgalci ülke işçi sınıfı ve halkı ile işgal edilen bölgedeki işçiler, emekçiler arasındaki devrimci dayanışma özel bir yer tutar. Genel çıkar birliğinin yanısıra, onlar arasında, işgalcilerle karşı savaşta doğrudan, somut, özel hedef birliği vardır. İşgale karşı savaşın başarısı, en başta onların devrimci savaş birliğinden geçer. Bunun için, Türkiye ve Kuzey Kıbrıs proletaryası arasında sıkı örgütsel bağlar, ilişkiler. Sömürgeci ve işgalci Türkiye finans kapitaline, onun Kuzey Kıbrıs'daki uzantılarına karşı devrimci savaşta yalnız sömürgeci dayanışma değil, sıkı eşgüdüm!

I. Dünya Savaşı'nda Polonya Alman işgali altında kılınca, işgal sonucu belli olana dek Polonyalı komünistler Bolşeviklerle aynı örgütsel çatı altında kaldılar. Ama aynı zamanda Alman Komünist hareketiyle de bağlandılar.

Polonya'nın durumu 1916 sonunda, Almanya'nın ve Avusturya Macaristan'ın ortak garantörlüğü altında bir anayasal monarşi olarak sonuca bağlandı. Ama Polonyalı komünistler Bolşeviklerden hepten kopamadılar. Rusya'da devrimci durum yükseliyordu. Devrimci savaş katıldılar. Şanlı Ekim Devrimi'nin utkusu için savaştılar. Bu büyük devrimcilerden Dzerjinski, genç Sovyet Devleti'nin kuruluşunda aldığı görevlerle de unutulmaz!

Proletarya enternasyonalizmi, işçilerin devrim için uluslararası dayanışmasıdır. Burjuva ulusculuğunun, sömürgeciliğin açtığı tüm bölücü yaraların ilacıdır. Kıbrıs'da açılan yarayı da saracak olan, proleter enternasyonalizmi temelinde işçilerin, onların önderliğinde tüm emekçilerin emperyalizme ve yerel gericiğe karşı ortak devrimci savaşdır.

Kahrolsun işgalci, sömürgeci Türkiye finans kapitali!

Kahrolsun emperyalizm!
Yaşasın proleter enternasyonalizmi!

Yaşasın devrim!